

Dokumentasjon og koding av individuell pasient- og pårørendeopplæring (PPO) - prosedyre

Side 1 av 5

Dokumentplassering:

I.5.2.7-10

Godkjent dato:

15.01.2026

Revideres innen:

15.01.2029

Sist endret:

15.01.2026

Versjon:

3.00

Foretaksnivå/Virksomhetsstyring/Kvalitet og pasientsikkerhet/Pasient- og pårørendeopplæring

ENDRINGER FRA FORRIGE VERSJON: []

Formål

Prosedyren skal sikre at alle som arbeider med individuell opplæring av pasienter og pårørende skal ha oversikt og kunnskap om aktuelle koder som beskriver individuell pasient- og pårørendeopplæring (PPO), og hvordan tiltakene dokumenteres og kodes i pasientens journal¹.

Prosedyren skal bidra til enhetlig praksis for koding og dokumentasjon av individuell PPO og til å synliggjøre omfanget av opplæringsaktiviteten¹.

Prosedyren omhandler koding og dokumentasjon av individuell informasjon og opplæring som er målrettede, tilpassede og kunnskapsbaserte læringsaktiviteter som skal bidra til helsekompetanse, medvirkning, mestring og fremme helse^{2,3,4,5}.

Prosedyren gjelder for læringsaktiviteter som veiledning, undervisning, rådgivning, informasjonsutveksling, samtale, ferdighetstrening, fysisk aktivitet, lek, spill, psykoedukasjon eller kognitiv tilnærming m.m.

Prosedyren gjelder både polikliniske og inneliggende pasienter og gjelder tiltakene beskrevet i tabell 1, Prosedyrekoder som beskriver individuell pasient- og pårørendeopplæring.

Definisjoner/Myndighetskrav

Opplæring av pasienter og pårørende er en av spesialisthelsetjenestens fire hovedoppgaver⁶. Pasient og pårørende har rett til medvirkning og informasjon⁷. Helsepersonell skal gi informasjon til den som har krav på det⁸, og skal så langt som mulig sikre at informasjonen er forstått⁷.

Helsepersonell har plikt til å dokumentere relevante og nødvendige opplysninger om pasienter og helsehjelpen i pasientjournal. Dette gjelder også dokumentasjon av informasjon om opplæring som er gitt. Informasjon, opplæring, råd og veiledning gitt til pårørende dokumenteres i pasientens journal^{9,10}.

Ansvar/Omfang

- Ledere på alle nivåer har ansvar for at pasient- og pårørendeopplæring er implementert i sykehusets virksomhet og at ansatte har nødvendig kompetanse til å gi, registrere og kode individuell opplæring.
- Fagdirektør har ansvar for systemer og strukturer som understøtter klinikkens arbeid med PPO samt ansvar for at PPO inngår i samarbeidsavtaler og samhandling om pasientforløp mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene^{5,11,12}.
- Rådgivere for PPO skal veilede avdelingene og bidra til kompetanseheving innen helsekommunikasjon og helsepedagogikk.
- Helsepersonell skal identifisere pasient og pårørendes behov for informasjon og opplæring, tilby, planlegge, gjennomføre, evaluere, kode og registrere i journal.
- Kodeansvarlig skal bistå med veiledning om riktig bruk av koder og har ansvaret for at opplæringen kodes riktig.

Utarbeidet av:

Eline Heggernes Alvestad, Kjersti Tveten, Christine Råheim Borge, Anette Eie

Fagansvarlig:

Helene Morvik

Verifisert av:

[]

Godkjent av:

Helene Morvik

Dok.nr:

D59025

		Dokumentasjon og koding av individuell pasient- og pårørendeopplæring (PPO) - prosedyre			Side: 2 Av: 5
Dokument-id: I.5.2.7-10	Utarbeidet av: Eline Heggernes Alvestad, Kjersti Tveten, Christine Råheim Borge, Anette Eie	Fagansvarlig: Helene Morvik	Godkjent dato: 15.01.2026	Godkjent av: Helene Morvik	Revisjon: 3.00

Foretaksnivå/Virksomhetsstyring/Kvalitet og pasientsikkerhet/Pasient- og pårørendeopplæring

Handling

Individuell informasjon og opplæring til pasienter og pårørende skal kodes og dokumenteres i pasientens journal for å synliggjøre at de har mottatt nødvendig informasjon og opplæring. Innhold i opplæringen skal beskrives, og eventuelle behov for videre opplæring skal fremgå¹.

Opplæringen skal registreres i pasientens journal, uavhengig av om det er pasienten selv, pasientens pårørende, eller både pasienten og pasientens pårørende som mottar selve opplæringen¹.

Dersom pårørende deltar i opplæringstiltak alene, på vegne av pasienten eller pasient og pårørende sammen, skal dette dokumenteres i pasientens journal. For eksempel innhold og tema som ble belyst¹.

Meldinger om ytterligere behov for pasient- og pårørendeopplæring må inngå i meldinger fra spesialisthelsetjenesten til kommunen når pasienten skrives ut (PLO-meldinger og dialogmeldinger). Hensikten er å sikre forsvarlig oppfølging⁵.

Aktuelle prosedyrekoder som beskriver individuell pasient- og pårørendeopplæring

Prosedyrekode	Aktuelle koder fra NCMP *angis som følger
OBAA00	Mestringsorientert samtale For bruk av denne koden, se IS-2655 Stress og mestring. Ekskl.: psykoterapi (IBB)
OBAB00	Veiledet og instruert fysisk trening knyttet til motorikk og/eller kondisjon
OBBD00	Utprøving, tilpasning, opplæring og veiledning i bruk av hjelpemidler Omfatter forflytningshjelpemidler, behandlingshjelpemidler, aktivitetshjelpemidler, førerhund, alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK), tekniske hjelpemidler i bolig. Bruk og vedlikehold av fottøy, rullestol, rullator, og proteser
OBDB00	Individuell rådgivning i forebyggende hensikt Vedrørende misbruk av legale og illegale rusmidler, medikamenter, biologiske preparater, tobakk og spillavhengighet. Råd om tiltak for endring av livsstil (som fysisk aktivitet, kosthold osv.) og tilbakefallsforebygging
OBDA00	Veiledning/opplæring vedrørende kroppsfunksjoner, følelser, seksualitet eller samliv Ref. Kunnskapscenterets oppsummering av seksualterapeutiske intervensjoner
WJAT55	Veiledning om ernæring, kost og måltid Utforming av tiltak (inkl. kostholdsplan), informasjon, veiledning og/eller rådgivning om egnet kosthold
IBBC00	Motiverende intervju (MI), individuelt Se Helsedirektoratets veileder og Helsebiblioteket om motiverende intervju Ekskl.: psykoterapi (IBB)
WPCD00	Opplæring i bruk av medisinsk-teknisk utstyr

		Dokumentasjon og koding av individuell pasient- og pårørendeopplæring (PPO) - prosedyre			Side: 3 Av: 5
Dokument-id: I.5.2.7-10	Utarbeidet av: Eline Heggernes Alvestad, Kjersti Tveten, Christine Råheim Borge, Anette Eie	Fagansvarlig: Helene Morvik	Godkjent dato: 15.01.2026	Godkjent av: Helene Morvik	Revisjon: 3.00

Foretaksnivå/Virksomhetsstyring/Kvalitet og pasientsikkerhet/Pasient- og pårørendeopplæring

	Opplæring i selvkateterisering, subkutan insulininjeksjon, bruk av insulinpumpe, smertepumpe, oksygenekstraktor, høreapparat, og annet
WPBA25	Konsultasjon med pårørende eller andre nærstående personer, uten pasienten til stede
WPBE00	Samtale med barn under 18 år om foreldres eller søskens helsetilstand
	Gjelder psykisk helsevern og TSB
IBBA10	Psykoterapi, individuell Inkl.: Samtalebaserte terapiretninger innen psykodynamisk terapi, kognitiv atferdsterapi eller tilsvarende behandlingsformer
IBBB10	Psykoedukativ behandling, individuell

Tabell 1. Prosedyrekoder som beskriver individuell pasient- og pårørendeopplæring

Kodene med ytterligere presisering er hentet fra: Direktoratet for e-helse medisinske kodeverk, FinnKode - Direktoratet for e-helse medisinske kodeverk - ICD-10, NCMP, NCSP, ICPC-2, BUP, ICF-CY (ehelse.no)

Økonomisk oppgjør

Pasienten belastes egenandel, 201b per konsultasjon til frikort er oppnådd ved polikliniske konsultasjoner. Har pasienten frikort, registreres takst 201b og "Frikort" i frikodefeltet. Barn under 16 år er fritatt fra å betale egenandel, takst 201b registreres og "Barn under 16 år" velges i frikodefeltet¹³. Dersom samtalen inngår som ledd i et lærings- og mestringstilbud kan ikke egenandel for individuell samtale kreves. Pårørende betaler ikke egenandel for individuell opplæring dersom de møter på vegne av pasienten¹.

Forkortelser og definisjoner

NPR	Norsk pasientregister
DRG	Diagnoserelaterte grupper: Sekundær klassifikasjon av pasientopphold på bakgrunn av alder, kjønn og koder for diagnoser og prosedyrer ¹ .
ISF	Innsatsstyrt finansiering: Finansieringsordning for delfinansiering av sykehusdrift basert på DRG ¹
ICD10	Den internasjonale statistiske klassifikasjonen av sykdommer og beslektede helseproblemer ¹ .
NCMP	En klassifikasjon for medisinske prosedyrer til bruk i spesialisthelsetjenesten, utarbeidet for å kunne dokumentere systematiske medisinske tiltak og for å gi grunnlag for statistikk og dokumentasjon i forbindelse med innsatsstyrt finansiering (ISF) ¹ .

Tabell 2: Oversikt over definisjoner/ forkortelser benyttet i prosedyren

 SØRLANDET SYKEHUS	Dokumentasjon og koding av individuell pasient- og pårørendeopplæring (PPO) - prosedyre				Side: 4 Av: 5
Dokument-id: I.5.2.7-10	Utarbeidet av: Eline Heggernes Alvestad, Kjersti Tveten, Christine Råheim Borge, Anette Eie	Fagansvarlig: Helene Morvik	Godkjent dato: 15.01.2026	Godkjent av: Helene Morvik	Revisjon: 3.00

Foretaksnivå/Virksomhetsstyring/Kvalitet og pasientsikkerhet/Pasient- og pårørendeopplæring

5. Vedlegg/Referanser

1. Helsedirektoratet, 2024. *Innsatsstyrt finansiering 2024*. Hentet fra: [ISF-regelverk 2024.pdf \(helsedirektoratet.no\)](#), lastet ned: 14.02.24.
2. National institute for Health and Care Excellence, 2021. *Patient experience in adult NHS services: improving the experience of care for people using adult NHS services*. (NICE Clinical Guidelines, No. 138. National Clinical Guideline Centre (UK), London: Royal College of Physicians; 2012 Feb.). Hentet fra: [Overview | Patient experience in adult NHS services: improving the experience of care for people using adult NHS services | Guidance | NICE](#), lastet ned: 20.11.23.
3. Zangi, H.A., et. al., 2015. *EULAR recommendations for patient education for people with inflammatory arthritis*, Oslo. Hentet fra: [EULAR recommendations for patient education for people with inflammatory arthritis | Annals of the Rheumatic Diseases \(bmj.com\)](#), lastet ned: 20.11.23.
4. Sundhedsstyrelsen (2012). *Kvalitetssikring af patientuddannelse* (Faglig rådgivning. Udgivelse 10). Hentet fra: [Udkast 01 \(sst.dk\)](#), lastet ned: 20.11.23.
5. Helse- og omsorgstjenesteloven (2011). *Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)*. Hentet fra: [Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) - Lovdata](#), lastet ned: 20.11.23.
6. Helse- og omsorgsdepartementet, 2023. *Lov om spesialisthelsetjenesten (spesialisthelsetjenesteloven)*, Oslo. Hentet fra: [Lov om spesialisthelsetjenesten m.m. \(spesialisthelsetjenesteloven\) - Lovdata](#) §3-8, lastet ned: 20.11.23.
7. Helse- og omsorgsdepartementet, 2023. *Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)*, Oslo. Hentet fra: [Lov om pasient- og brukerrettigheter \(pasient- og brukerrettighetsloven\) - Lovdata](#), kapittel 3, lastet ned: 20.11.23.
8. Helse- og omsorgsdepartementet, 2023, *Lov om helsepersonell (helsepersonelloven)*, Oslo. Hentet fra: [Lov om helsepersonell m.v. \(helsepersonelloven\) - Lovdata](#) kapittel 2, §10, lastet ned: 20.11.23.
9. Lovdata, 2021. *Forskrift om pasientjournal (pasientjournalforskriften)*, Oslo. Hentet fra: [Forskrift om pasientjournal \(pasientjournalforskriften\) - Lovdata](#), lastet ned 18.09.24.
10. Helsedirektoratet, 2024. *Journalfør opplysninger om og fra pårørende over 18 år*. Hentet fra: [Journalfør opplysninger om og fra pårørende over 18 år - Helsedirektoratet](#), lastet ned 18.09.24.
11. Helse- og omsorgsdepartementet, 2020. *Strategi for å øke helsekompetansen i befolkningen*. Hentet fra: [Strategi for å øke helsekompetansen i befolkningen, 2019–2023 \(regjeringen.no\)](#), lastet ned: 20.11.23.
12. Helse- og omsorgsdepartementet, 2011. *St.meld nr. 47 Samhandlingsreformen*, Oslo. Hentet fra: [St.meld. nr. 47 \(2008-2009\)](#), lastet ned: 20.11.23.
13. Helsedirektoratet, 2024. *Helsetjenester er gratis for alle*, Oslo. [Helsetjenester som er gratis for alle - Helsedirektoratet](#), lastet ned 14.02.24.

Kryssreferanser

[I.5.2.7-3](#)

[Overordnet retningslinje for pasient- og pårørendeopplæring \(PPO\)](#)

 SØRLANDET SYKEHUS	Dokumentasjon og koding av individuell pasient- og pårørendeopplæring (PPO) - prosedyre				Side: 5 Av: 5
Dokument-id: I.5.2.7-10	Utarbeidet av: Eline Heggernes Alvestad, Kjersti Tveten, Christine Råheim Borge, Anette Eie	Fagansvarlig: Helene Morvik	Godkjent dato: 15.01.2026	Godkjent av: Helene Morvik	Revisjon: 3.00

Foretaksnivå/Virksomhetsstyring/Kvalitet og pasientsikkerhet/Pasient- og pårørendeopplæring

[I.5.2.7-6](#) [Pasient- og pårørendeopplæring \(PPO\) - registrering og dokumentasjon av gruppebasert opplæring](#)

[I.5.2.7-7](#) [Individuell pasient- og pårørendeopplæring \(PPO\) - retningslinje](#)

Vedlegg

[V01 Metoderapport dokumentasjon og koding individuell PPO \(I.5.2.7-18\)](#)

[V01](#) [Metoderapport dokumentasjon og koding individuell PPO \(I.5.2.7-18\)](#)